

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Добромир Григоров Григоров,
преподавател в Катедрата по славянски литератури
във Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“

върху дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

на тема

*Сленгът и неговите употреби в българската и словашката художествена литература
(върху материал от романите „Нерон Вълкът“ от Хр. Калчев
и „Реките на Вавилон“ от П. Пищянек)*

на докторантката Диана Иванова

област на висше образование: 2. Хуманитарни науки;
професионално направление: 2.1. Филология;
докторска програма: *Славянски езици (Словашки език)*,
научен ръководител: проф. дфн Иван Буюклиев.

Авторката на дисертационния труд Диана Иванова е докторантка към Катедрата по славянско езикознание на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. дфн Иван Буюклиев. За целите на процедурата по защитата на дисертационния труд докторантката е представила дисертацията си, автореферат, както и останалите необходими документи. Авторефератът на дисертацията на Диана Иванова описва подробно много точно основните изследователски въпроси, поставени в работата. Отбелязани са както насоките на анализа, така и достатъчно подробно изложение на изследвания материал. Изчерпателността на автореферата напълно съответства на изискванията на процедурата по защитата на докторския дисертационен труд. Публикациите на Диана Иванова по темата на дисертацията са три, като са публикувани в интервала 2000-2008 г. в сборници от годишните научни конференции на Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд се заема с трудната задача да изследва функциите и спецификата на сленга в художествената литература в българска и словашка среда, като предлага детайлен анализ на конкретните реализации на не книжовния материал в ролята му на материал на литературата. Осъществяването на поставената задача изисква, на първо място, задълбоченото познаване на лингвистичните изследвания по избраната проблематика – в тяхната трансформация, обусловена от непрекъснатото преосмисляне на основополагащи тези. На второ място, предизвикателството на избраната тема се състои в необходимостта от актуално терминологично и функционално съотнасяне на сленга спрямо останалите социолекти (аргото, жаргона, професионалните диалекти). На трето място, дисертацията е интердисциплинарно изследване, в което езиковият материал се контекстуализира както в политическата и социо-културната среда на неговите носители, така и в литературната ситуация, която обуславя появата и читателската рецепция на анализирания в четвърта глава на изследването романи („Нерон Вълкът“ на Христо Калчев и „Реките на Вавилон“ на

Петер Пищянек). Доказаната популярност на двете литературни произведения и включването им в дисертацията като материал на анализа е предпоставка за конструирането на изчерпателна моментна снимка, която показва нагледно функциите на разнородни сленгеми в съвременния език. Дисертацията проследява проникването на сленгизмите в художествената литература като процес, за който изследваният материал доказва, че доближава вероятната си връхна точка, и в този смисъл трудът на Диана Иванова е изключително актуален.

Изложението показва много добро познаване на проблематиката – функционалната характеристика на типовете сленг и предходната научна продукция по темата на дисертацията. Лингвистичните изследвания, върху които се опира Диана Иванова, демонстрират уменията да се съчетаят най-добрите постижения в три научни традиции – българската, словашката и чешката. Привличането на чешката езиковедска терминология допълнително допринася за внимателния прочит, тъй като заимства от сходствата и различията между чешката и словашката лингвистика, а освен това взема под внимание влиянието на чешкия интердиалект *obecná čeština* в словашка езикова среда, влияние, което в немалка степен е възможно благодарение на обемната преводна художествена литература на чешки език, позната на съвременния словашки читател. Влиянието на интердиалекта през преводната литература сполучливо допълва иначе прецизния анализ на констатираната тенденция към *отслабващо териториализиране* на сленга, който все по-устойчиво конструира некнижовната реч на големите градове и отслабва значението на локалните маркери на некнижовното изразяване. Дисертацията работи с много добре овладяна терминология и това проличава съвсем ясно в третата и четвъртата глава, в които теоретичната и специализираният лингвистичен апарат е приложен в обзора върху употребите на сленга в художествената литература през 20 в., както и в типологията на сленгемите в романите на Хр. Калчев и П. Пищянек. Не на последно място, доброто познаване на същностните характеристики на сленга се проявява в конструктивния изследователски скептицизъм, според който променливостта на всяка една от описаните сленгеми обуславя възможността за прегрупирането им и принадлежността към друга тематична група или подгрупа. Дисертацията отчита възможната условност на всяка типологизация, но групира своята собствена функционална класификация добросъвестно и достатъчно аргументирано.

Методиката на интердисциплинарното изследване съчетава резултатите от лингвистичните дискусии върху характера на националния език, съотношението между книжовни и некнижовни речеве изяви променящото се дефиниране на сленга с анализа на социализацията на двата художествени текста на Хр. Калчев и П. Пищянек. Дисертацията очертава широка картина на обществени очаквания, езиков опит и литературни нагласи, които се оказват определящи както за съдбата на анализиранияте литературни произведения, така и за функционалните характеристики на описаните сленгеми. Изложението сполучливо проследява историята на читателската рецепция на двете избрани творби, като не пропуска ключови (специализирани) прочити на литературната критика в съчетанието им с възприемането на неконвенционалния художествен език в неакадемичната читателска общност. По този начин функционалната характеристика на сленга се допълва през читателските реакции спрямо литературния език и социализацията на художествените произведения. Приносен момент за анализа в трета и четвърта глава също така е съчетанието на нелитературните фактори, които обуславят популярността на изследваните романи: функцията на художественото като информационен източник, фикционалното заиграване на

текста с реално-исторически прототипи на литературни персонажи, медийната реклама на литературата.

Наблюденията и изводите в дисертацията, както и анализите на конкретните художествени текстове представляват интерес за специализираната научна общност у нас. Трудът може да послужи като учебно пособие за всички студенти филолози, тъй като предлага актуален и задълбочен прочит върху сленга – нерядко противоречиво дискутиран, но интересен и изключително жизнен езиков феномен. Дисертационният труд съдържа достатъчно научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в българското езикознание. Докторантката показва задълбочени теоретични познания и професионални умения в своята специалност, като провежда самостоятелно научно изследване, в което формулираните работни дефиниции са работещи.

В заключение убедено **давам своята положителна оценка** на дисертационния труд на Диана Иванова, „Сленгът и неговите употреби в българската и словашката художествена литература (върху материал от романите „Нерон Вълкът“ от Хр. Калчев и „Реките на Вавилон“ от П. Пищянек)“ и предлагам на научното жури да присъди на Диана Иванова научната и образователна степен „доктор“ в област „Хуманитарни науки“, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма „Славянски езици (Словашки език)“.

7.3.2017 г.

доц. д-р Добромир Григоров